

Maa- ja Ruumiamet
Pr Kati Tamtik, peadirektor
info@maaruum.ee

Meie, 26.08.2026
Nr: 3143_2026

Taotlus ESTPOS-i reaalaja parandusteenuse osutamise jätkamiseks seoses katastrimõõdistamise õigusliku aluse puudumisega alates 1. septembrist 2026

Lugupeetud peadirektor

Eesti Geodeetide Ühing (edaspidi EGÜ) esitas 12.08.2026 arvamuse (meie nr 3140) ruumiandmete seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (EIS toimik 26-0835) kohta. Eelnõu ja selle rakendusaktide kavandite analüüsi käigus tuvastasime meie kutseala otseselt puudutava õigusliku vastuolu, mis muutub akuutseks juba 1. septembril 2026. Oleme sellele probleemile tähelepanu juhtinud nii 29.12.2025 Riigikogus toimunud kohtumisel, kus osalesid Maa- ja Ruumiameti ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi esindajad ja Riigikogu liikmed, kui ka oma 12.08.2026 arvamuses. Kuna vastuolu tekkimist ja maamõõtjate sattumist õigusvastasesse olukorda on võimalik ära hoida üksnes Maa- ja Ruumiameti kiire otsusega, esitame alljärgneva analüüsi ja taotlused.

1. Õiguslik olukord

1.1. Maakatastriseaduse (edaspidi MaaKatS) § 17 lõige 1 sätestab: „Katastrimõõdistamisel peavad katastriüksuse piiripunktid olema seotud riikliku geodeetilise võrgu, kohaliku geodeetilise võrgu või globaalse positsioneerimise püsijaamade võrguga. Katastrimõõdistamisel kasutatavate geodeetilise võrgu punktide või püsijaamade koordinaadid peavad olema kantud geodeetiliste punktide andmekogusse.“ Sama seaduse § 16 lõike 2 kohaselt vastutab maamõõtja tema teostatud mõõdistamise andmete õigsuse ja katastrimõõdistamise seaduslikkuse eest.

1.2. Geodeetiliste punktide andmekogu peetakse ruumiandmete seaduse (RAS) § 36 alusel ning selle põhimääruse kehtestab Vabariigi Valitsus sama paragrahvi lõike 2 alusel. Kehtiv põhimäärus (Vabariigi Valitsuse 22.12.2011 määrus nr 164 „Geodeetiliste punktide andmekogu asutamine ja andmekogu pidamise põhimäärus“) näeb § 7 lõigetes 3 ja 4 ette riiklike ja kohalike geodeetiliste tööde käigus kogutud andmete ning globaalse positsioneerimise püsijaamade võrgu mõõtmisandmete kandmise andmekogusse. Õiguslikku alust ja korda eraettevõtjate GNSS-tugijaamade koordinaatide kandmiseks geodeetiliste punktide andmekogusse kehtiv põhimäärus ei sisalda.

1.3. Et tegemist ei ole üksnes EGÜ tõlgendusega, kinnitab menetluses olev eelnõu ise. Eelnõu seletuskirja lisa 6 punkt 13 täiendab põhimääruse § 7 lõikega 5: „Andmekogusse kantakse Maa- ja Ruumiameti poolt sertifitseeritud GNSS tugijaamade koordinaadid.“ Seletuskirja kohaselt kantakse andmekogusse edaspidi üksnes sertifitseeritud tugijaamade andmed ning sama lisa punkt 12 täpsustab kehtiva § 7 lõike 4 kohaldamisala sõnaselgelt riikliku ESTPOS-i võrguna. Eravõrkude tugijaamade sertifitseerimise kohustus (eelnõu § 33¹)

jõustub aga alles 1. jaanuaril 2028. Kui kehtivas õiguses oleks eravõrkude tugijaamade andmekogusse kandmise alus olemas, ei oleks seda eelnõuga vaja luua.

2. Vastuolu: õiguslik vaakum 01.09.2026–01.01.2028

2.1. Maa- ja Ruumiameti teadaande kohaselt lõpeb ESTPOS-i RTCM-parandite katseperiood 31. augustil 2026. Alates 1. septembrist 2026 on reaalajas toimuv GNSS-täppismõõtmine Eestis praktikas kättesaadav üksnes eraettevõtjate tugijaamavõrkude toel.

2.2. Kuna eravõrkude tugijaamade koordinaate ei ole kehtiva õiguse alusel võimalik õiguspäraselt geodeetiliste punktide andmekogusse kanda (punktid 1.2–1.3), ei vasta nende toel tehtav katastrimõõdistamine MaaKatS § 17 lõike 1 teise lause imperatiivsele nõudele. Tekib õiguslik dilemma:

- kui kasutatud tugijaamad ei ole andmekogusse kantud, on rikutud MaaKatS § 17 lõike 1 nõuet;
- kui need on andmekogusse kantud ilma kehtiva volitusnormi ja sertifitseerimismenetlusest, on kanne tehtud õigusliku aluseta ja ilma riikliku kvaliteeditagamiseta.

Mõlemal juhul lasub igal sel perioodil tehtaval katastritoimingul õiguslik ebakindlus, mille otsest riisikot kannab MaaKatS § 16 lõike 2 alusel maamõõtja ning lõppastmes piiride puutumatuse ja õiguskindluse kaudu maaomanik.

3. Praktilised ja majanduslikud tagajärjed

Ainsa õiguspärase alternatiivina jääksid alates 1. septembrist 2026 kasutatavaks klassikalised tahhümeetrilised meetodid ja polügonomeetiline sidumine riikliku geodeetilise võrgu maapealsetelt punktidele. See suurendab katastrimõõdistamise ajakulu ja omahinda mitmekordselt. Valdav osa käimasolevatest töödest, sealhulgas riiklikult strateegilised suurprojektid (Rail Baltic, maanteede taristuobjektid, riigikaitselised rajatised jm) on seotud riigihangete fikseeritud tähtaegade ja lepinguliste mahtudega. Mõõdistamismetoodika sunnitud muutmine tooks kaasa ehitus- ja maakorraldusprotsesside seiskumise või märkimisväärsed lisakulunõuded riigile.

4. Taotlused

Eeltoodust lähtudes taotleb Eesti Geodeetide Ühing Maa- ja Ruumiametilt:

1) **Taastada ESTPOS-i võrgu-RTK teenus, leida viis ESTPOS-i RTK-parandite pakkumiseks teenusena või — kui amet hindab, et katastrimõõdistamise nõuete täitmiseks sellest piisab — vähemalt jätkata ESTPOS-i RTCM-parandite edastamist senistel tingimustel;** kõigil juhtudel vähemalt kuni ajani, mil jõustub eraettevõtjate tugijaamade sertifitseerimise ning nende koordinaatide geodeetiliste punktide andmekogusse kandmise õiguslik regulatsioon (st kuni 01.01.2028 või punktis 2 kirjeldatud lünga kõrvaldamiseni).

2) **Juhul kui amet teenuse jätkamist ei võimalda, esitada viivitamata ametlik õiguslik põhjendus ning siduvad juhised maamõõtjatele,** kuidas teostada alates 1. septembrist 2026 katastrimõõdistamisi GNSS-meetodil viisil, mis tagab täieliku kooskõla MaaKatS § 17 lõike 1 ja § 16 lõike 2 nõuetega ilma maamõõtjale tekkiva õigusliku vastutuse riskita.

3) **Anda ametlik selgitus, millisele kehtivale õigusnormile tuginedes on eraettevõtjate tugijaamade andmed kantud geodeetiliste punktide andmekogusse** (kui need seal praegu sisalduvad) ning millise riikliku järelevalvemehhanismiga on tagatud nende usaldusväärsus kuni sertifitseerimissüsteemi jõustumiseni.

Võttes arvesse, et õiguslik lünk tekib juba 1. septembril 2026 ning pärast seda muutub maamõõtjate tegevuse seaduspärasuse tagamine tagantjärele võimatuks, palume Maa- ja Ruumiameti motiveeritud vastust ja otsust **hiljemalt 31. augustiks 2026**. Oleme teadlikud märgukirjale ja selgitustaotlusele vastamise ning kollektiivse pöördumise esitamise seaduses

sätestatud üldisest vastamistähtajast, kuid teema erakordne ajakriitilisus — pärast 1. septembrit muutub taotluse põhisisu tagantjärele lahendamatuks — õigustab meie hinnangul kiiremat menetlemist.

EGÜ kinnitab valmisolekut koheseks konstruktiivseks koostööks vajalike üleminekulahenduste väljatöötamisel.

Lugupidamisega,

Mart Rae
EGÜ juhatuse liige
/allkirjastatud digitaalselt/

Eesti Geodeetide Ühing
A. Adamsoni 26
10137 Tallinn
Telefon +372 512 5656
e-mail: egu@egu.ee

Koopia: Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (info@mkm.ee)